

Tema 2: Què entenem com a discapacitat

QUÈ ENTENEM COM A DISCAPACITAT

1 INTRODUCCIÓ A LA DISCAPACITAT

La concepció de la discapacitat ha evolucionat al llarg del temps, però sovint ha estat associada a estigmes i exclusió, fins ben entrat el s. XX.

CLASSIFICACIÓ DURANT ELS ANYS 80'

80' --> OMS publicació **Classificació Internacional de les Deficiències, Discapacitat i Minusvàlues** (CIDDM). Introducció per primer cop del concepte de discapacitat, incloent la condició de "persona amb".

Diferència entre:

- **DEFICIÈNCIA:** origina un trastorn orgànic, que produeix una limitació funcional en la vida diària. Distingeix deficiències **físiques, sensorials, psíquiques o de relació**.
- **DISCAPACITAT:** restricció capacitat de fer una activitat segons el considerat normatiu.
- **MINUSVÀLUA:** situació desavantatjosa en la que es troba la persona, com a conseqüència de la discapacitat, que limita el compliment d'una funció "normal".

CLASSIFICACIÓ AL SEGLE XXI

Classificació Internacional del Funcionament, de la Discapacitat i de la Salut. (CIF), proposa que la discapacitat seria produïda per la interacció entre:

- La deficiència que inclou la pèrdua d'una estructura o funció corporal. Representa perspectiva del cos respecte la discapacitat.
- La limitació en l'activitat per realitzar una tasca o acció a casa, al treball, l'escola o altres contextos. Aquesta dificultat pot ser des de lleu fins a greu comparant-la amb l'extensió i intensitat en què s'espera que la realitzi una persona sense discapacitat. Representa la perspectiva de l'individu respecte de la discapacitat.
- La restricció en la participació, entesa com la implicació de la persona a l'hora de realitzar una tasca determinada en situacions vitals i es determina en comparació amb la participació esperada d'algu sense discapacitat. Representa la perspectiva d'una societat respecte de la discapacitat.

La **Classificació Internacional del Funcionament i la Discapacitat** (CIDDM2), pretén facilitar un llenguatge unificat, canviant: connotacions negatives de la discapacitat per **activitat**, circumstàncies negatives per **limitacions en l'activitat**, minusvàlua per **participació** i les circumstàncies negatives d'aquesta es passen a denominar **restriccions en la participació**.

Noves perspectives

Es proposa que la discapacitat seria el resultat de la **inadequació entre la persona i l'entorn**, generador de barreres que dificulten o impedeixen la integració i el rendiment. El Fòrum de Vida Independent (2005) introdueix "**diversitat funcional**" ja que les funcions i capacitats de les persones són diverses i s'han d'acceptar per a conviure en igualtat.

2 RECONeixEMENT DE LA DISCAPACITAT

Tràmit per accedir a **drets, serveis, programes i prestacions** per persones amb discapacitat realitzat pels **Centres d'Atenció a Persones amb Discapacitat (CAD)**.

Imprescindible acreditar un **grau de discapacitat igual o superior al 33%** per accedir als **serveis, programes i prestacions econòmiques** destinats a cobrir les necessitats de les persones amb discapacitat.

La tarjeta acreditativa de la discapacitat permet donar testimoni del reconeixement del grau de discapacitat i facilitar l'accés a determinats suports.

3 TIPUS DE DISCAPACITAT

Una de les possibles classificacions és:

1. **FÍSICA:** pot ser motòrica, orgànica o altres.
2. **SENSORIAL:** auditiva i visual.
3. **INTEL·LECTUAL**
4. **TRASTORNS MENTALS**
5. **PLURIDISCAPACITAT**

1 DISCAPACITAT FÍSICA

Persones amb disfunció transitòria o permanent, en l'execució de moviments i en la seva motricitat. Comprèn alteracions que afecten a l'aparell locomotor o del seu funcionament que afecten el sistema ossi, articulacions, nervis i/o músculs. Hi ha les següents classificacions:

1 SEGONS MOMENT D'APARICIÓ

1. **PRENATAL:** petites lesions traumàtiques, malformacions encèfal, malalties embrionàries per virus, etc.
2. **PERINATAL:** patiment fetal per parts prolongats, males postures del nadó...
3. **POSTNATAL:** la lesió es produeix en els primers mesos de vida. Pot ser degut a traumatismes, infeccions, intoxicacions, etc.

2 SEGONS LOCALITZACIÓ

1. **MONOPLÉGIA:** afectació només d'un membre, p.e, un braç o una cama.
2. **HEMIPLÉGIA:** una meitat lateral del cos està afectada.
3. **PARAPLÉGIA:** tota la part inferior del cos, de cintura cap a baix, està afectada
4. **TETRAPLÉGIA:** paràlisi total o parcial en braços i cames
5. **AMPUTACIONS:** absència d'una de les extremitats.

3 SEGONS EVOLUCIÓ

1 ESTABLES:

- a. **Poliomielitis:** seqüències d'una malaltia vírica.
- b. **Paràlisi cerebral** que es pot donar a durant el període neonatal, perinatal o postnatal.
- c. **Traumatismes Cranioencefàlics:** alteració en la funció cerebral causada per un cop al cervell.
- d. **Accident vascular:** lesió cerebral relacionat amb la irrigació (embòlies, trombosis, hemorràgies cerebrals...).
- e. **Espina Bífida:** alteració durant el primer mes d'embaràs, que fa que les vertebres no acabin de tancar-se, fent que pugui sortir a l'exterior una porció de la medul·la que es pot operar.
- f. **Lesió medul·lar:** pot ser causada per malaltia o accident. El dany pot comportar absència de control motriu voluntari, pèrdua de sensibilitat i funcionalitat d'alguns òrgans.
- g. **Amputacions i deformacions ortopèdiques**
- h. **Acondroplasia:** trastorn de creixement més freqüent que cursa amb talla baixa, crani gran amb front prominent i extremitats curtes.

2 PROGRESSIVES:

- a. **Esclerosi múltiple**
- b. **Ictus**
- c. **Parkinson:** afecta a les estructures responsables del manteniment del to muscular, coordinació i equilibri.
- d. **Alzheimer:** degeneració neuronal que produeix pèrdua de les facultats intel·lectuals. Pot generar discapacitat física en tant que qui ho té pot deixar de caminar i tenir dificultats d'equilibri.

DISCAPACITAT ORGÀNICA

- **Cardiopaties**
- **Insuficiència renal**
- **Hemofília**
- **Diabetis**
- **Psoriasi**

DISCAPACITAT VISUAL

- **CEGUESA TOTAL LEGAL:** quan la persona només veu el que és comparable a un 10% de la visió perfecta. NO veuen res en absolut o només poden distingir entre llum i fosc.
- **DEFICIÈNCIA VISUAL:** amb la millor correcció possible, podrien veure o distingir, encara que amb molta dificultat, alguns objectes en una distància molt curta.

Sistema Braille: utilitzat per la majoria de persones amb discapacitat visual o ceguesa, per llegir i escriure.

Ajudes tècniques per a persones amb discapacitat visual:

teclats per escriure directament amb sistema Braille, telèfons amb tecles numèriques més grans, gossos guia, documents escrits amb sistema Braille, bastons per a persones amb discapacitat visual, etc.

SORDCEGUESA

4 Pèrdua combinada de visió i audició que pot ser deguda a accidents que deriven en lesions que redueixin aquestes capacitats, o bé conseqüència dels deterioraments associats amb l'envelliment, entre d'altres causes.

Les persones sordcegues només excepcionalment són sordes i cegues, ja que la majoria conserven restes visuals o auditives (encara que no sempre són aprofitables).

Segons el grau i el moment d'aparició, pot ser una discapacitat molt limitant i comportar un alt grau de dependència i pèrdua d'autonomia. Pot ser congènita (des del naixement o abans d'adquirir el llenguatge) o bé adquirida; s'inclouen persones sordes, cegues i la sordceguesa associada a l'envelliment.

Utilitzen el **sistema dactilològic de la comunicació**, llengua de signes recolzada (no universal).

Dèficit total o parcial en la percepció auditiva, que afecta fonamentament a la comunicació. Es tenen en compte les següents variables per classificar-les: **causa, localització, grau de pèrdua, moment d'adquisició.**

DISCAPACITAT AUDITIVA

1 TIPUS DE COMUNICACIÓ

La llengua de signes **NO** és **universal**; és una llengua de modalitat gestual i visual emprada per part de les persones signants, i amb què també se solen relacionar amb altres persones del seu entorn familiar i social immediat.

2 PRODUCTES DE SUPORT

Complementen la comunicació i sumen en accessibilitat comunicativa (**audiòfons, implant coclear, altres com emissores FM**, etc).

Estereotips envers les persones sordes

- Les persones que no senten són sordmudes
- Totes les persones sordes parlen amb llengua de signes
- Els sords no poden parlar
- Tots els sords tenen les mateixes habilitats, idees i maneres de veure el món
- Les persones sordes que parlen amb molta dificultat, tenen un nivell intel·lectual més baix
- La llengua de signes és universal.

DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL

6

Limitacions significatives en el **funcionament intel·lectual** i la **conducta adaptativa**, tal i com es manifesta en habilitats socials, conceptuals i pràctiques. Aquesta discapacitat s'origina **abans dels 18 anys** i hi ha molts tipus i causes diferents.

Les limitacions han de ser en **dues o més àrees adaptatives**:

1. Comunicació	6. Autogovern
2. Cura personal	7. Salut i seguretat
3. Vida a la llar	8. Habilitats acadèmiques funcionals
4. Habilitats socials	9. Oci
5. Utilització comunitat	10. Treball

Els trastorns mentals es refereixen a una àmplia varietat de situacions de salut mental que afecten temporal i substancialment la capacitat de les persones per afrontar les demandes de la vida diària. Aquesta condició pot causar alteracions de pensament, percepció, estat d'ànim, personalitat o comportament. El trastorn mental no disminueix ni deteriora les facultats mentals, sinó que les altera de forma esporàdica i no és fàcil establir una causa-efecte en l'aparició ja que solen confluïr múltiples factors biològics, psicològics i socials. Una de les classificacions és:

7

TRASTORN DE LA SALUT MENTAL

1 TRASTORNS DE L'ESTAT D'ÀNIM: alteració de l'humor. Ex: **Trastorn Bipolar i trastorns depressius** amb símptomes de tristesa, desesperança i inhibició.

2

TRASTORNS PSICÒTICS: trastorns de separació de la realitat perquè causen un desprendiment de la mateixa (deliris). Ex: **esquizofrènia**.

3 TRASTORNS DE LA PERSONALITAT: la persona presenta una forma de comportar-se que s'aparta del que la societat considera normatiu. Ex: **Trastorn Límit de la Personalitat i Trastorn antisocial de la personalitat**.

4

ALTRES MALALTIES MENTALS: com els **trastorns del son, trastorns sexuals, trastorns de la conducta alimentària, trastorns del control dels impulsos, trastorns dissociatius, trastorns somatomorfs, trastorns del desenvolupament**.

Salut Mental i estigma: judici pejoratiu cap a les persones amb trastorn mental

- **ESTEREOTIPS:** coneixements socials generalitzats sobre un grup determinat, mites i creences errònies atribuïdes a una persona o col·lectiu.
- **PREJUDICIS:** reaccions emocionals sense justificació que generen un distanciament social.
- **DISCRIMINACIÓ:** vulneració de drets, conductes de rebuig, menyspreu i exclusió social envers una persona o col·lectiu.

Aspectes claus

- No significa menor capacitat intel·lectual
- No és mortal
- No és contagiosa
- No és sempre hereditària
- No és una culpa ni un càstig
- No és sempre permanent en la vida
- El tractament i la recuperació són possibles i moltes persones amb un problema de salut mental porten una vida normalitzada.

8

LA PLURI DISCAPACITAT

Alteració en dues o més àrees del desenvolupament incloent sempre dèficit cognitiu. El perfil de les persones amb pluridiscapacitat és molt **divers** així com les seves **necessitats i àmbits d'intervenció (mèdic, sanitari, psicopedagògic i social)**.

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament de Drets Socials

Amb càrrec a l'assignació del 0,7 % de l'IRPF